

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

Факультету соціології і права

Протокол № 7 від 27 лютого 2017 р.

Голова вченої ради _____ А.А. Мельниченко

М.П.

ПРОГРАМА

комплексного фахового випробування для вступу на освітньо-професійну
програму підготовки магістра спеціальності 054 «Соціологія»
спеціалізації «Соціологія модернізації та науково-технічного розвитку»

Програму рекомендовано кафедрою
Соціології

Протокол № 6 від 30 січня 2017 р.

Завідувач кафедри _____ П.В. Кутуєв

Київ – 2017

ВСТУП

Метою програми Комплексного фахового випробування при вступі на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 054 «Соціологія» (далі – Комплексне фахове випробування) є викладення основних вимог щодо проведення Комплексного фахового випробування в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут» імені Ігоря Сікорського, надання вступникам вичерпної інформації стосовно обсягу навчального матеріалу, що виноситься на Комплексне випробування, критеріїв його оцінювання та процедури проведення.

Метою Комплексного фахового вступного випробування є з'ясування рівня знань та вмінь, необхідних вступникам для опанування ними освітньо-професійних програм підготовки магістра за спеціальністю 054 «Соціологія».

Завданнями Комплексного фахового випробування є: оцінювання теоретичної підготовки вступників з фахових дисциплін; виявлення рівня їх аналітичних здібностей, вміння узагальнювати теоретичну інформацію; оцінювання спроможності вступників до послідовного, логічного та аргументованого викладення навчального матеріалу та власних думок; визначення здатності застосовувати набуті знання в практичній діяльності.

Дана Програма складається зі Вступу, Основного викладу, в якому викладено повний перелік навчального матеріалу, що виноситься на Комплексне фахове випробування, рекомендованої літератури та Прикінцевих положень, в яких, зокрема, описано критерії оцінювання відповідей вступників та наведено приклад типового екзаменаційного білета.

Комплексне фахове випробування включає в себе розділи з наступних дисциплін:

- 1) «Соціологія»;
- 2) «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень»;
- 3) «Якісні методи соціологічних досліджень»;
- 4) «Кількісні методи соціологічних досліджень»;

Комплексне фахове випробування проводиться **в письмовій формі** за екзаменаційними завданнями.

Кожне екзаменаційне завдання містить **2 екзаменаційних питання**: з дисциплін, що включені до цієї програми.

Загальна тривалість часу, відведеного вступникам для виконання екзаменаційного завдання, складає **60 хвилин**.

ОСНОВНИЙ ВИКЛАД

**Екзаменаційні питання з дисципліни «Соціологія»
для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра
за спеціальністю 054 «Соціологія», спеціалізації «Соціологія модернізації та науково-технічного розвитку»**

1. Охарактеризувати соціологічне знання і його специфіку: єдність історичного досвіду і сучасність.
2. Визначити види соціальних інститутів та їх основні ознаки.
3. Охарактеризувати виховання та освіту як соціальні інститути.
4. Охарактеризувати методи соціології О. Конта. Визначити місце О. Конта в історії соціології.
5. Проаналізувати методологію та основні категорії соціології.
6. Охарактеризувати девіації як соціальне явище та категорію соціологічної теорії.

7. Охарактеризувати особистість у системі соціальних зв'язків. Визначити етапи і агенти соціалізації.
8. Визначити поняття «система», «соціальна система». Охарактеризувати основні риси соціальної системи.
9. Проаналізувати соціальну структуру суспільства, підґрунтя для виділення видів структур.
10. Визначити поняття соціальної групи та їх види.
11. Проаналізувати особливості соціологічного підходу до аналізу груп. Визначити поняття «квазігрупи».
12. Проаналізувати інституціоналізацію як соціальний феномен. Визначити функції соціальних інститутів.
13. Охарактеризувати соціальну мобільність як динамічну складову суспільного життя. Визначити класифікацію, канали, демографічні фактори соціальної мобільності.
14. Проаналізувати соціальну нерівність: історичне та соціальне розуміння.
15. Проаналізувати соціальну стратифікацію та її критерії. Охарактеризувати класи і страти: сучасний соціологічний підхід.
16. Визначити соціальні норми та соціальний контроль у суспільному житті.
17. Охарактеризувати соціальні організації: функціонування, механізм прийняття рішень, комунікації.
18. Розкрити сутність поняття «цінності». Визначити класифікацію цінностей.
19. Охарактеризувати поняття «соціальна взаємодія», «соціальні відносини» та «соціальні зв'язки».
20. Охарактеризувати соціальну стратифікацію: поняття, історичні типи стратифікаційних систем та напрямки їх еволюції.
21. Проаналізувати соціологічні теорії класів. Визначити роль «середнього класу» в сучасному суспільстві.
22. Проаналізувати особливості формування соціально-психологічного клімату в робочих колективах.
23. Охарактеризувати особливості формування громадської думки в сучасному соціумі.
24. Охарактеризувати канали здійснення вертикальної соціальної мобільності за П. Сорокіним.
25. Проаналізувати абсолютну та відносну бідність. Охарактеризувати вимірювання бідності за Л. Гордоном.
26. Розкрити сутність теорії соціального обміну.
27. Розкрити сутність теорії структурного функціоналізму.
28. Розкрити сутність теорії символічного інтеракціонізму.
29. Розкрити сутність теорії соціальної дії М. Вебера.
30. Проаналізуйте статус концепції розвитку та модернізації в соціологічному дискурсі.

**Екзаменаційні питання з дисциплін «Методологія соціологічних досліджень»,
для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 054 «Соціологія»,
спеціалізації «Соціологія модернізації та науково-технічного розвитку»**

1. Визначити місце і роль соціологічних досліджень в соціологічній науці, специфіку предмету і методи соціологічного дослідження;
2. Розкрити історичні передумови кількісних та якісних методів у соціології, генезису ідей у їхньому становленні;
3. Визначити принципи організації соціологічних досліджень;
4. Розкрити структуру програми соціологічного дослідження як документу, що регламентує норми і логіку емпіричного пізнання;

5. Розкрити вимоги до складу і змісту програми соціологічного дослідження;
6. Охарактеризувати основні постулати етичного кодексу соціолога.
7. Визначити релевантні методи для проведення соціологічного дослідження;
8. Проаналізувати особливості застосування якісних і кількісних методів в соціологічних дослідженнях;
9. Визначити типові помилки при застосуванні комп'ютерних засобів обробки даних в соціологічних дослідженнях;
10. Охарактеризувати окремі види соціологічного дослідження, можливості й обмеження їх застосування.

**Екзаменаційні питання з дисциплін «Кількісні методи соціологічних досліджень»
для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 054**

«Соціологія», спеціалізації «Соціологія модернізації та науково-технічного розвитку»

1. Розкрити сутність підготовки до проведення соціологічного дослідження. Визначити етапи проведення соціологічного дослідження.
2. Охарактеризувати первинну та вторинну соціологічну інформацію.
3. Визначити зміст польового етапу соціологічного дослідження.
4. Охарактеризувати програму соціологічного дослідження: структура та функції.
5. Розкрити сутність процедурно-методичної частини програми.
6. Охарактеризувати види шкал в соціологічному дослідженні.
7. Визначити поняття генеральної та вибіркової сукупності в соціології.
8. Проаналізувати методи ймовірнісної (випадкової) вибірки.
9. Визначити особливості кількісних методів збору соціологічної інформації.
10. Визначити особливості методу експертних опитувань. Охарактеризувати види експертних опитувань.

**Екзаменаційні питання з дисциплін «Якісні методи соціологічних досліджень»
для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 054**

«Соціологія», спеціалізації «Соціологія модернізації та науково-технічного розвитку»

1. Проаналізувати якісні методи збору соціологічної інформації..
2. Охарактеризувати тріангуляцію як метод перехресної інтерпретації даних в якісному дослідженні.
3. Проаналізувати виявлення взаємозв'язку стану показників при поясненні результатів соціологічного дослідження.
4. Визначити поняття документа в соціології. Документи як найважливіше джерело соціологічної інформації.
5. Розкрити сутність контент-аналізу і його загальна характеристика. Визначити основні напрямки використання.
6. Охарактеризувати фокус-групові дискусії як метод збору соціологічної інформації: брейнстормінг, синектика, креативні групи та ін.
7. Проаналізувати поглиблені інтерв'ю: етапи проведення та види.
8. Розкрити сутність специфіки використання експерименту в соціологічних дослідженнях, його можливості і межі застосування.
9. Розкрити сутність специфіки наукового спостереження. Визначити особливості, переваги та недоліки методу спостереження.
10. Охарактеризувати принципи і послідовності питань в поглиблених інтерв'ю: принцип "лійки", принцип "переверненої лійки", принцип "тунелю" та ін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ з дисципліни «Соціологія»

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / [Пер. з франц.]. – К.: Юніверс, 2004. – 688с.і
2. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 140с.
3. Кодекс соціолога. [електроний ресурс] режим доступу : <http://www.sau.kiev.ua/codex.html>
4. Козловець Є.А. Соціологія: словник термінів і понять. – К.: Кондор, 2006. – 372с.
5. Кутуєв П.В. Концепції розвитку та модернізації в соціологічному дискурсі: еволюція дослідницьких програм. К.: “Сталь”, 2005. 500 с.
Режим доступу:
https://drive.google.com/file/d/0B_AwM9I0LK_yV0JtYWdoMlo4aTc4NlZjZGtYaTl3WXVVT0gw/e/dit?pli=1
6. Леш С. Соціологія постмодернізму / [Пер. з англ. Ю. Олійник]. – Львів: Кальварія, 2003. – 344с.
7. Піча В.М. Соціологія: Навч. посібник. – К.: “Каравелла”, 1999. – 248с.
8. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження 2-ге видання, доп., Київ, 2007 - 320 с
9. Паниотто В.И. Качество социологической информации. — [Київ](#): Наукова думка, 206 с. 1986
10. Паниотто В.И. Статистичний аналіз соціологічних даних. - У співав. з В.С. Максименко, Н.М.Харченко. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2004. – 270 с.
11. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ ст.: Посібник. – К., 1996. – 224с.
12. Попова І.М. Соціологія: пропедевтичний курс. – К., 1996. – 271с.
13. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології: Навч. посібник. – К., 1995. – 223с.
14. Соціологічна теорія: традиції та сучасність: Навч. посібник / [Ред. А. Ручка]. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2007. – 363с.
15. Соціологія: Навч. посібник / [Ред. С. Макеєв]. – К.: Знання, 2005. – 455с.
16. Соціологія: Підручник для студ. ВНЗ / [Ред. В. Городяненко]. – К.: Академія, 2002. – 560с.
17. Соціологія: Посібник для студ. ВУЗів. / *Під ред.* Городяненка В.Г. – К., 1999. – 382с.
18. Соціологія: терміни, поняття, персоналії / [Ред. В. Піча]. – К.: Каравела; Львів: Новий Світ-2000, 2002. – 480с.
19. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство / [Пер. з нім. Н. Комарова, О. Погорілий]. – К.: Дух і літера, 2005. – 262с.
20. Черниш Н. Соціологія: Курс лекцій. – Львів: Кальварія, 2004. – 544с.
21. Юрій М.Ф. Соціологія: Підручник. – К.: Кондор, 2007. – 288с.
22. Якуба О.О. Соціологія: Навч. посібник для студ. – Х., 1996. – 192с.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

з дисциплін «Методологія соціологічних досліджень», «Кількісні методи соціологічних досліджень», «Якісні методи соціологічних досліджень»

1. Батыгин Г.С. Лекции по методологии социологических исследований. М. 1995
2. Головаха Е.И. Социологическое знание: специфика, критерии научности и перспектива развития // Социология: теория, методы, маркетинг. 2004. - № 1. - С. 5-14.
3. Ельмеев В.Я., Овсянников В.Г. Прикладная социология: Очерки методологии. – 2-е изд. – СПб.: Изд-тво Спб. гос. ун-та, 1999. – 285 с.

4. Структура и уровни социологического знания: традиции и новые концепции (Интервью с А. Бороноевым, А. Кравченко, В. Култыгиным, Г. Татаровой, Ж. Тощенко, В. Ядовым) // Социологические исследования. - 2003. - № 9. - С. 3-17.
5. Тавокин Е.П. Социологическая информация в управлении: роль, методы получения и обработки. Учеб. пособие. М.: МАКС Пресс, 2006.
6. Цариценцева Е.В. Социологическая информация в контексте государственного управления // www.orenburg.ru/culture/credo/17/6.html
7. Батыгин Г.С. Обоснование научного вывода в прикладной социологии. М. 1986.
8. Гречихин В.Г. Лекции по методике и технике социологических исследований. М. 1988.
9. Гуров Ю.С. Методология и методика социологических исследований. Чебоксары. 1995.
10. Девятко И.Ф. Методы социологического исследования.— Екатеринбург: Изд-во Урал, ун-та, 1998.— 208 с.
11. Девятко И.Ф. Модели объяснения и логика социологического исследования. М., 1996. -174 с.
12. Ельмеев В.Я.. Овсянников В.Г. Прикладная социология. СПб., 1999.
13. Кокрен У. Методы выборочного исследования. М. 1976
14. Михайлов С. Эмпирические социологические исследования. М., 1975.
15. Ньюман Л. Значение методологии :три основных подхода /Пер. Т. А. Клименковой. //Социологические исследования. -1998. - N 3. - С. 122 – 134
16. Прохоров Е.П. Методология – предмет новой «парадигмы» социологического знания. // Социс — 1994. №3.
17. Ядов В.А.. Методология социологического исследования. — М., 1999.
18. Ядов В.А.. Социологическое исследование: методология, программа, методы. — Самара: изд-во «Самарский университет», 1995.
19. Катков В.М. Социологические исследования - инструмент реструктуризации и управления на промышленном предприятии // Журнал депонированных рукописей. - №10 - октябрь, 2000.
20. Мельниченко А.А., Пиголенко І.В. Використання соціальних досліджень у профілактиці СНІДу. // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. - №1(6), 2004. – С. 80-86.
21. Попов В.Д. Социальная информациология - наука XXI века (проблемы становления и развития). М.: Изд-во РАГС, 2004.
22. Попов В.Д. Судьба социальной информациологии и реформы государственной службы // Социум и власть. 2004. № 3.
23. Шевченко А.В. Социально-информациологическая парадигма и информационная реальность // Государственная служба. 2004. № 6
24. Култыгин В.П. Методологические проблемы социальных наук сегодня //Социальные процессы и социальная политика /Московский государственный социальный университет; Академия социологии и управления. - Вып.6. - Ч.2. - М.: Союз, 2000. - С.78-85.

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Приклад типового завдання комплексного фахового випробування Зразок екзаменаційного завдання

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»
імені Ігоря Сікорського
Комплексне фахове випробування при вступі на навчання
для здобуття ступеня магістра за спеціальністю
054 «Соціологія»
Екзаменаційне завдання № 00

1. Охарактеризуйте соціологічне знання і його специфіка: єдність історичного досвіду і сучасність.
2. Проаналізувати підготовку до проведення соціологічного дослідження. Визначити етапи проведення соціологічного дослідження.

Затверджено Вченою радою факультету соціології і права протокол № 7 від 27 лютого 2017 р.

Голова атестаційної комісії _____ Мельниченко А.А. (підпис) (прізвище, ініціали) Голова підкомісії _____ Кутуєв П.В. (підпис) (прізвище, ініціали)

Під час Комплексного фахового випробування вступникам забороняється користуватися будь-якою допоміжною літературою (підручниками, посібниками, науково-практичними коментарями, текстами нормативно-правових актів (кодексів, законів та ін.) як в паперовому, так і в електронному вигляді тощо) та будь-якими іншими джерелами інформації (мережею Інтернет тощо), а також технічними засобами.

Критерії оцінювання

Критерії оцінювання відповіді вступника враховують повноту та правильність відповіді, а також здатність вступника узагальнювати отримані знання; застосовувати загальні та специфічні наукові методи, принципи та закони на конкретних прикладах; аналізувати, інтерпретувати та оцінювати факти, події, процеси суспільного життя; чітко, послідовно та обґрунтовано аргументувати власну відповідь.

Підсумкова оцінка визначається за результатами комплексної перевірки знань вступників(табл.1.).

Таблиця 1. Рейтинг балів за виконання кожного виду завдання

Вид завдання	Кількість балів, які може отримати вступник
завдання I.	50 балів
завдання II.	50 балів
Всього	100 балів

Рейтинг балів, отриманих за завдання I та II наведено в табл.2.

Таблиця 2. Рейтинг балів, отриманих за виконання завдання I та II

Кількість балів за завдання	Обґрунтування
50-45 балів	виставляється, якщо відповідь на питання повна, чітка, лаконічна, по суті поставленого питання. Вступник демонструє вичерпне знання навчального матеріалу в заданому обсязі, високий рівень умінь та навичок, що передбачає правильне та точне використання соціологічної термінології. Вступник детально роз'яснює поняття та їхні ознаки з наведенням у необхідних випадках класифікацій та прикладів, вміє послідовно аргументувати власну відповідь, логічно структурувати матеріал, вірно та обґрунтовано приймає рішення в різних ситуаціях.
44-39 балів	виставляється, якщо відповідь на питання досить повна, чітка, послідовна, по суті поставленого питання. Вступник демонструє повні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, необхідний рівень умінь та навичок, що передбачає правильне та точне використання соціологічної термінології. Вступник роз'яснює поняття та їхні ознаки з наведенням класифікацій та прикладів у необхідних випадках, вміє обґрунтовано та послідовно викладати матеріал, але має певні труднощі в формулюванні термінів та понять, зокрема, допускає несуттєві неточності при відповіді (наприклад, у формулюванні висловлювань, роз'ясненні термінів та понять або щодо об'єму необхідного навчального матеріалу, без наведення прикладів або класифікацій в окремих випадках), допускає виправлення та/або закреслення.
38-33 балів	виставляється, якщо відповідь на питання в цілому чітка, послідовна, по суті поставленого питання, вступник демонструє достатньо повні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, вміє в більшості випадків вірно та обґрунтовано приймати рішення в різних ситуаціях, але має певні труднощі в формулюванні термінів та понять, зокрема, допускає неточності при відповіді (наприклад, у формулюванні висловлювань, роз'ясненні термінів та понять або недостатній об'єм навчального матеріалу, без наведення прикладів або класифікацій в необхідних випадках), допускає виправлення та/або закреслення.
32-27 балів	виставляється, якщо відповідь на питання неповна, не достатньо чітка. Вступник засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає суттєві неточності в формулюванні термінів та понять, використовує наявні знання переважно для вирішення стандартних задач, зокрема, відповідь ґрунтується на загальних висловлюваннях без пояснення сутності понять, містить досить істотні помилки, що свідчить про поверхневе знання навчального матеріалу.
26-21 балів	виставляється, якщо відповідь на питання неповна, нечітка, поверхнева. Вступник частково засвоїв основний теоретичний матеріал, допускає істотні неточності в формулюванні термінів та понять, вміє використовувати наявні знання переважно для

	вирішення стандартних задач, зокрема, відповідь ґрунтується на загальних висловлюваннях, без пояснення сутності понять, містить істотні помилки, що свідчить про дуже поверхневе знання навчального матеріалу.
1-20 балів	виставляється, якщо відповідь на питання неправильна, помилкова, не відповідає змісту питання. Вступник демонструє повне незнання відповідного навчального матеріалу та нездатність застосовувати знання на практиці.
0 балів	виставляється, якщо відповідь на питання відсутня.

При перевірці роботи кожного вступника спочатку перевіряється та оцінюється за наведеною вище шкалою відповідь за кожне з двох питань екзаменаційного білета.

Загальна оцінка за Комплексне фахове випробування визначається **за сумою балів за два питання** екзаменаційного білета за формулою:

$$Оц_{(Заг)} = Оц_{(СОЦ)} + (Оц_{(МС)} \text{ або } Оц_{(КМ)} \text{ або } Оц_{(ЯМ)}), \text{ де:}$$

$Оц_{(Заг)}$ – загальна оцінка (максимум 100 балів);

$Оц_{(СОЦ)}$ – оцінка з дисципліни «Соціологія» (максимум 50 балів);

$Оц_{(МС)}$ – оцінка з дисципліни «Методологія соціологічних досліджень»

$Оц_{(КМ)}$ – оцінка з дисципліни «Кількісні методи соціологічних досліджень»

$Оц_{(ЯМ)}$ – оцінка з дисципліни «Якісні методи соціологічних досліджень»

} макс.50 балів

**Таблиця переведення суми набраних балів $Оц_{(Заг)}$
в оцінки ECTS та традиційні оцінки:**

Сума набраних балів	Оцінка ECTS	Традиційна оцінка	Залік
95 – 100	A – відмінно	відмінно	зараховано
85 – 94	B – дуже добре	добре	зараховано
75 – 84	C – добре		зараховано
65 – 74	D – задовільно	задовільно	зараховано
60 – 64	E – достатньо		зараховано
0 – 59	F – незадовільно	незадовільно	незараховано

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ

Кутуєв П.В. д.соц.н., професор, зав. кафедри соціології;

Пиголенко І.В. к.ф.н., доцент кафедри соціології;

Єнін М.Н. к.соц.н., доцент кафедри соціології;

Коржов Г.О. к.соц.н. доцент каф. соціології;

Якубін О.Л. к.політ.н. ст. викладач каф. соціології.